

Migranten van het eerste uur op leeftijd: een verloren generatie?

Marokkaanse en Turkse migrantenouderen worden vaak als een verloren generatie gezien. Dat is maar zeer ten dele waar want migratie heeft hen vaak geen windeieren gelegd. Zij zijn echter wel kwetsbaarder dan Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Er wonen zo'n 53 duizend Marokkaanse en 56 duizend Turkse 55-plussers in Nederland. En volgens de bevolkingsprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek zal hun aantal in 2040 verdubbelen tot respectievelijk 112 en 111 duizend. De oorsprong van deze ouderenpopulatie is genoegzaam bekend: zo'n halve eeuw geleden arriveerden de eerste Marokkaanse en Turkse jongemannen in Nederland. Ze kwamen voor werk, waren van plan om na enkele jaren met het verdiende geld huiswaarts te keren, maar in plaats daarvan lieten velen hun gezin overkomen. Slechts een klein deel keerde terug.

De laatste jaren neemt de wetenschappelijke belangstelling voor deze migrantenouderen toe. Hierbij gaat de aandacht vooral uit naar hun kwetsbaarheid: ze hebben het financieel minder breed, kampen vaker met lichamelijke en psychosociale gezondheidsproblemen en zijn slechter gehuisvest dan Nederlandse ouderen zonder migratieachtergrond. Kwantitatief onderzoek om de oorzaken voor hun hogere kwetsbaarheid te achterhalen is echter nog nauwelijks uitgevoerd. Dit soort onderzoek krijgt dan ook prioriteit in de leerstoel die ik sinds 2018 aan de Erasmus Universiteit bekleed. Een eerste begin is een onderzoek naar de factoren die bijdragen aan een hogere eenzaamheid onder Marokkaanse en Turkse migrantenouderen. Uit dat onderzoek blijkt dat het verschil in eenzaamheid met Nederlandse ouderen voor de helft wordt verklaard door een

lagere sociaaleconomische status, het gevoel minder regie te hebben over het eigen leven en een slechtere gezondheid (zie de figuur waar het 'gecorrigeerde' cijfer aangeeft hoe groot de eenzaamheid is wanneer gecontroleerd is voor een aantal achtergrondkenmerken). De andere helft heeft vermoedelijk te maken met de taalbarrière, onvoldoende toegang tot de reguliere professionele zorg, sociale uitsluiting en ervaren discriminatie.

Door voortdurend de relatief hoge kwetsbaarheid van deze migrantenouderen te beklemtonen bestaat echter het gevaar dat zij uitsluitend als een verloren generatie worden gezien. Vergelijken wij hun situatie met die van hun leeftijdsgenoten in Marokko en Turkije, dan geeft dat een heel andere kijk op de zaak. Migratie heeft hen zeker geen windeieren gelegd. Zo zijn zij ten opzichte van hun leeftijdsgenoten in het herkomstland over het algemeen welvarender, hebben ze toegang tot betere medische zorg, zijn de toekomstperspectieven voor hun (klein) kinderen gunstiger, en is er hier meer persoonlijke vrijheid. Bovendien doet het stereotype beeld van kwetsbaarheid geen recht aan de vele Marokkaanse en Turkse migrantenouderen die wél over de juiste hulpbronnen beschikken om op een veerkrachtige manier oud te worden.

Deze nuancering neemt niet weg dat er een groep Marokkaanse en Turkse migrantenouderen bestaat die naast een slechte gezondheid ook weinig te besteden hebben, de Nederlandse

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Nico van Nimwegen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Jaap Oude Mulders, redacteur Fanny Janssen (RUG), redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	demos.nidi.nl/ / www.nidi.nl
Abonnementen	gratis
Druk Opmaak	Koninklijke Van der Most www.up-score.nl

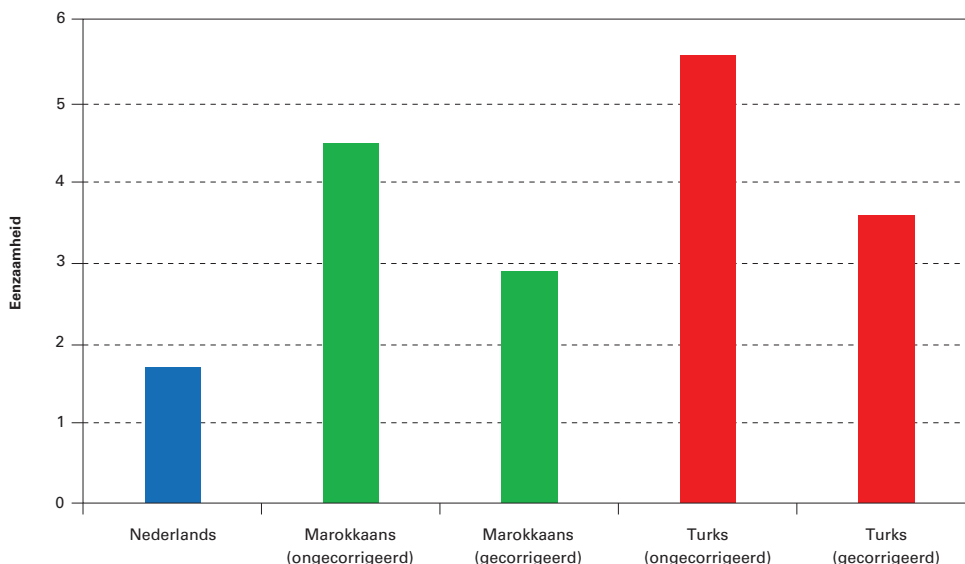
taal niet of nauwelijks machtig zijn en over een klein en eenzijdig sociaal netwerk beschikken. Binnen de Marokkaanse en Turkse gemeenschap is de norm dat kinderen voor hun ouders zorgen. Maar deze norm schuurt in toenemende mate met het drukke werk- en gezinsleven van de mantelzorgers. Het besef zal dan ook moeten groeien dat mantelzorg niet altijd de enig goede zorg is. Dat er onvoldoende cultuurspecifieke en multiculturele (woon)zorgvoorzieningen zijn om de toekomstige zorgvraag op te vangen, is een probleem.

Tineke Fokkema, NIDI-KNAW, Rijksuniversiteit Groningen en Erasmus Universiteit Rotterdam, e-mail: fokkema@nidi.nl

LITERATUUR:

- Fokkema, T. (2019), Migranten van het eerste uur: een verloren generatie op leeftijd? Oratie, Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Tilburg, T.G. van, en T. Fokkema (2018), Hogere eenzaamheid onder Marokkaanse en Turkse ouderen in Nederland: op zoek naar een verklaring. *Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie*, 49(6), pp. 263-273.

Eenzaamheid (van 0= niet eenzaam tot 11 = zeer eenzaam) onder ouderen (55-66 jarigen) naar herkomst

Bron: Longitudinal Aging Study Amsterdam 2013-2014, Van Tilburg en Fokkema (2018); Gecorrigeerd = gecontroleerd voor partnerstatus, sociale contacten, sociale status, participatie, ervaren regie, gezondheid.